

Kéretlenül küldött cikkeket csak akkor küldünk vissza, ha bélyeget mellékelnek. Kéziratokat hat hétnél tovább nem őrzünk.

Szerkesztőség:
VII., István-út 67.
Telefon : 117-58.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE, A NŐTISZTVEISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE, A NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI, TEMESVÁRI ÉS ARADI NŐTISZTVEISELŐK EGYESÜLETEINEK ÉS A „FÉRFILEG A NŐK VÁLASZTÓJOGA ÉRDEKÉBEN“ HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Lapunk tartalmát csak a NŐ és a társadalom megnevezése mellett szabad átvenni. Cikkét átvételéhez azonkívül a szerző engedélye is megszerzendő.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80-75.

TARTALOM: Bedy-Schwimmer Rózsa: Az elmúlt esztendő. — Carrie Chapman-Catt: Délafrikai agitációnk. — F. D. A finn nőtisztviselők helyzete. — Glosszák. — Cicely D. Corbett: Jelentős idők küszöbén. — Martos Viktor: Elektromosság a háztartásban. — Szemle. — Irodalom. — Conrad Cappi: A titok. — A választójogi Nőkongresszus rovata. — Feministák Egyesületének rovata. — Nőtisztviselők Országos Egyesületének rovata.

Olvassuk el mindig elsősorban az egyesület rovatait és jegyezzük elő a munkatervet!

Öt év áll lapunk mögött. A nő jogainak és érdekeinek védelmével töltött öt esztendő. Gáncs is, elismerés is kísérte útján. Védekező és hódító, sohasem támadó, de minden támadást visszaverő munkánk azonban lefegyverezte a gáncsot, szaporította a feminizmus harcosainak táborát, tevékenységre serkentett közemböket, sőt az ellenségek elismerését is kivívta. Eredménynek ez sok: de nem elég. Még pedig azért, mert mindez nem járt a lapnak olyan anyagi föllendítésével, hogy a lapot legalább kétszer havonként megjelentethetjük volna. Az előfizetők száma megkétszereződött az öt év alatt, de a lap előállítási költségei ugyanilyen arányban növekedtek.

Lapunk hatodik születésnapján azt a reményünket fejezzük ki, hogy az előfizetők és a hirdetők szerzésének aránya meghaladja majd a költségek növekedésének arányát, úgy, hogy az évtized második felében a társadalmi békének ez a harci szerve a béke dreadnoughtjává fejlődhetik majd. A magunk részéről is azon leszünk.

A nő és a társadalom szerkesztősége és kiadóvállalata.

A múlt esztendő.

Írta: Bedy-Schwimmer Rózsa.

A múlt esztendő mérlegén nem változott követeléseink rovata. Semmit sem kaptunk meg abból, amivel a társadalom és az állam nekünk tartozik. Az állami műhely munkásai úgy vették fel 365 napi semmittevésükért a díjat, mintha megdolgoztak volna érte, holott csak hasztalanul elfecsérelték legdrágább értékünk, a pótolhatatlan idő tizenkét teljes hónapját.

Egymást gyalázó, tetterejüket és munkakészségüket lovagias ügyekben kitomboló urak foglalták le az ország gazdasági és erkölcsi züllésének feltartóztatására hivatottak elől a munka helyét és szerszámaikat: a parlamentet és a politikát.

Inspekciós rendszerrel gondoskodtak róla, hogy a tárgyalások alatt keletkező lovagias ügyekhez szükséges segédszám mindenkor kiteljen a jelenlevőkből. Többen nem igen lézengtek egyszerre a Házban. De akik betévedtek, minden elismerésünkre rászolgáltak: nem hamarkodták el a dolgukat szeleburdi újoncok, munkával stréberkedők módjára. Előbb alaposan kipihenték magukat a semmittevés idegölő fáradalmi után s csak teljesen felfrissülve kukkantottak be — úgy déltájban — a Házba. Vigyáztak magukra s így a házára.

Ha a nők, a világ bármely parlamentjében ilyen arcpirítóan mernének visszaélni egy élhetetlen nemzet ernyedtségével, ha bárhol így arculcsapnák egy nép legegétőbb érdekét, így elhanyagolnák a beteg társadalom minden, kivétel nélkül minden baját, ha ilyen szemérmetlenül még fizettetnének is maguknak az ország érdekeinek szorgos elhanyagolásáért: a férfiak a politikai moral insanity legsúlyo-

sabb tüneteit ismernék fel e jelenségekben és régen gondoskodtak volna, hogy a nő választóhatósága minden időkre kizárassék.

És ha ilyen népképviselőknek bárhol is a nők adnák a mandátumot, a férfiak régen felismerték volna, hogy a saját és mások – kezükben levő – érdekét így elhanyagoló szavazó polgárok éretlenek a politikai életre. Igen ám, ha nők tennék!

Minthogy pedig a politikai moral insanity a férfiak sorában dühöng, minthogy a férfiak tapossák lábbal saját politikai jogait, azért ők azt mondják, hogy a nő gyöngelméjű a politikára, a nő éretlen érdekeinek megvédésére, a nő beszélné agyon az időt a parlamentben, a nő vinne kicsinyességet országos ügyekbe.

Szorogó szívvel nézünk vissza a kegyetlenül elfecsérelt esztendőre.

Mit vártunk, mennyit reméltünk tőle: és mit hozott? Nekünk, asszony népnek a semmin felül is súlyosat. Sok ígéretnek megszegését, sok biztató reménynek homokba temetését.

Tavaly ígérték, hogy az egyetemen rendet csinálnak a nőhallgatók ügyében: az idén még jobban megszigorították a felvételt, ígértek kertészeti iskolát, ipari iskolának megnyitását: tán a Marson vagy a Holdban be is váltották ezt az ígéretet.

Reméltük, hogy az a Justh Gyula, aki házelnök korában nyilvános hitvallást tett a nők választójoga mellett, ellenzéki korában sem lesz hűtlen elveihez. De aki minden egyéb elvéért még hatalmi lehetőségeit és feláldozta, az a nő jogainak kérdésében meggondolásként nélkül alávetette magát a szociáldemokrata-párt politikai taktikájának.

(Ebben a pártja annyira követte, hogy ha a népgyűléseken elhangzott a nők választójogára vonatkozó pótindítvány és a szocialista elnök az indítvány feletti szavazás elsikkasztására kijelentette, hogy felesleges szavazni, mert hiszen „a pártprogrammban” benne van a mindkét nem választójogának követelése, a gyűlések nem szociáldemokrata pártbeli tagjai is úgy tettek, mintha a szocialista program az övék is volna.)

A választójogi népgyűléseken felbújtott tömegek fenyegetései közt, magukat radikálisoknak nevező proletár és polgári vezérférfiak hatalmi aktusaival szemben kellett kicsikarnunk a népgyűlési szólásszabadságunkat. A demokrácia legelemibb követeléseit arculcsapó nemtelen trükkök és a választójog ügyét lealacsonyító csalafintaságok bozótján áttörni, hogy csak annyit adhassunk tudtára a népgyűlések közönségének: mi nők is követeljük a jogainkat.

Járványok pusztították az ország népét, a munkátlanság ölte, rontotta jellemét; gyil-

kosokat, sikkasztókat, önmagukat és egymást meg nem becsülő cinikusokat nevel a fertőzött közszellem.

De amilyen sivár az elmúlt esztendő képe, ha azt keressük mit kaptunk, olyan biztató, ha azt nézzük, mit csináltunk, mennyit dolgoztunk azért, hogy a nőiség alkotó, támogató és védő ereje mielőbb érvényesülhessen a pusztulással szemben.

Nem néztük égő szemmel, kétségbeesett tétlenséggel a veszedelmet, nem nyugodtunk bele hangtalanul, hogy nem szabad segítenünk, mert „csak nők” vagyunk.

Napról-napra nőtt azoknak a száma, akik közömbösséget, kényelmet lerázva, a legtiszteletreméltóbb önfeláldozással álltak a küzdők sorába. Az elmúlt év nyara nemcsak irtó forróságának, hanem a magyar nőmozgalom történetében páratlan munkatömegével biztosított magának maradandó emléket. De nem is sajnálta az erejét senki sem: napról-napra más fürdőhelyen, vasárnaponként szerte az országban hirdették jó embereink az igazságunkat. Aki nem szónokolt, nem utazhatott, a röpviosztogatásból, plakátragasztásból, a propaganda egyéb munkájából nem vehette ki részét, pénzzel járult hozzá. Nem csoda hát, hogy az ország visszhangzóit a feminista agitációtól.

Az elmúlt esztendő zűrzavaros zajában ez volt az egyetlen reményre biztató hang.

Délafrikai agitációnk.

Írta: Carrie Chapman-Catt.

Aden, 1911. nov. 12.

Négy hónappal ezelőtt indultunk el Southamptontól Délafrikába. Az Unió 1909-i alkotmányos törvénye értelmében Délafrikának két hivatalos nyelve van, azért úgy készültünk fel, hogy előadásainkat két nyelven tartassuk: dr. Aletta Jacobs hollandul, én angolul. Két kísérőnk volt, az amerikai Miss Cameron és a holland Boersma asszony.

Délafrikai tartózkodásunk 76 napra, vagyis majdnem három hónapra terjedt és mondhatom, élvezetes három hónap volt. A lakosság melegsívű, barátságos, vendégszerető és mindenhol fejedelmi fogadtatásban részesített minket és sokkal több szórakozást kínált, mint amennyit elfogadhattunk. De hogy feminista barátaink ne higgyék, hogy henyélve töltöttük az időt, alább összegezem ottani munkánkat. A 76 napból 12 teljes napot és 11 éjjelt vonaton töltöttünk és 14 napot a látnivalóknak szenteltünk. A hátralévő 40 napot agitációs munkánk foglalta le, melyet a választójogi mozgalom vezetői útbaigazítása szerint 11 különböző városban végeztünk. Ebbe beleértendő a délafrikai Unió 4 államának (Jóreményfoki-gyarmat, Natal, Transvaal és Orange állam) fővárosai is.

Mivel útvonalunkon a városok nagyrésze angol volt, dr. Jacobs időközben hollandi városokat keresett fel, vagy a hollandi lakosságnak tartott előadásokat különféle tárgyakról. Programmunk ezért részben eltérő volt, de

azért mindketten egyaránt el voltunk foglalva. Ha ő nem is beszélt oly gyakran, mint én, sem oly hosszan, azért ő is teljesen el volt foglalva, mert hetenként tudósítást írt egy tekintélyes németalföldi lap számára. Én tizenhárom beszédet tartottam nyilvános termekben, melyek mindegyike tovább tartott egy óránál, azonkívül még huszonkettőt, rendszerint társadalmi összejöveteleken. Ezek a beszédek váltakozva, tíz perctől egy óráig is eltartottak. Részt vettünk hét, tiszteletünkre rendezett fogadóestélyen, melyeknek egyikét Sir Frederick Smith, Fokváros polgármestere rendezte, továbbá 18 luncheon, ezek közül egyet-egyét Pretoria, Johannesburg és Durban polgármesterei, Botháné, a miniszterelnök neje, Mrs. Hull, a pénzügyminiszter neje és lady Rose Innes a legfőbb bíróság elnökének neje rendezett; ezenkívül 14 délutáni teán, melyek egyike-másika komoly meetingé fejlődött, végül 3 délelőtti drawing room meetingen, hat ebéden és három pikniken. Mindezek a társasösszejövetelek agitációnak pompás talajt nyújtottak. Egyes városok választójogi szervezetének végrehajtó-bizottsági ülésén tizenkétszer vettem részt.

Mindezek a társadalmi funkciók a választmányi és nyilvános gyűlésekkel 76 hivatalos szereplést tesznek ki, 40 munkanapot tekintetbe véve, tehát átlag kettőt naponként. Munkánk egy Durbanban, Natal fővárosában rendezett gyűléssel ért véget, amelyen Délafrika majd minden választójogi szervezete képviselve volt. Az Unió még annyira új, hogy a nemzeti összetartozás érzése még nem igen ébredt fel a népben. Csupán helyi érdekű szervezeteik vannak és a suffragettek az elsők közül valók, kik nemzeti, országos agitációt terveznek. Az első dél-afrikai közgyűlés magában véve a nagy ügyhöz méltó komolyságot tanúsította. Meglepő volt, hogy az Unió minden részéből jöttek küldöttek, lévén Durban 1000 mérföldnyi távolságban Fokvárostól, az ország pedig a »nagyszerű távolságok» hazája.

Meg lévén győződve, hogy igen sok pénz- és idővesztéssel jár egy országot meglátogatni, anélkül, hogy sajátságairól előzetesen tudomással bírjunk, a Southampontól Cape-Town-ig terjedő 17 napig tartó úton Dél-afrikáról szóló 21 ismertetőkönyvet olvastam el. Ez aztán erősen hozzájárult ismereteink fejlesztéséhez és nagyban növelte szimpátiánkat a lakosság iránt.

A nagy néptömegeket még nem járta át ügyünk igazsága, de a városok vezetőemberei kiválóan tájékozottak, műveltek, intelligensek és befolyásosak. Nézetem szerint a nők választójogának az Unióban egyik főakadályozója az az antagonizmus, ami az angolok és búrok közt fennáll, amely minden polgárháborút elkerülhetlenül követ. Igen kínos volt észlelni a folyton jelentkező ellen-szenvet annál is inkább, mert mindkét részen igen sok intelligens és nemeslelkű férfival és nővel találkoztam, kik harcosai egy jobb világrendnek és így sajnálatos, hogy nem küzdenek vállalva közös eszméik megvalósításáért. Azonban vannak már nagylelkű, felejtő és megbocsátó búrok és angolok, akik egy sorban testvériesen kívánnak küzdeni közös céljaikért. Ezekről az emberektől függ nemcsak a nők választójoga, hanem Délafrikának a sorsa is. Ha a nők az új szervezetet megalkotják és képesek lesznek ügyüket és személyüket a faji ellenszenv

főle emelni, a világ feministái hamarabb egy új országot számíthatnak azok közé, ahol dicső ügyünk diadalt aratott. Számos társadalmi munkában kiváló nő fogadkozott, hogy köztevékenységét a nők politikai egyenjogúsításáig kizárólag a választójogi mozgalomnak szenteli, úgy hogy nyugodtan hagyhattuk el az Uniót, biztosak lévén abban, hogy ügyünk jó kezekben van.

Délafrikába azzal a reménnyel indultunk, hogy előbbre segíthetjük az ottani nőmozgalmat, amely erősbödni törekedett a háborút követő zavaros viszonyok között. Hogy mennyit segítettünk, azt nem tudjuk. De jól esik tudnunk, hogy végre egy Egyesült Szövetség jött létre és hogy annak létrehozásában segítségére lehetünk délafrikai testvéreinknek. Most, hogy elvégeztük délafrikai küldetésünket és Egyiptomhoz, újabb állomáshelyünkhöz közeledünk, tisztában vagyunk vele, hogy amit nyertünk, az sokkal több, mint amennyit nyújtottunk. Bevallom, hogy soha életemben négy hónap alatt annyit nem tanultam, mint most. Látókörünk szélesedett és megnemesedett a délafrikai problémák ismeretével. Az ország tragikus története felébresztette tiszteletünket a férfiak félelmet nem ismerő bátorsága és a nők hasonlóhősiessége iránt. De még azt a hitünket is megerősítette, hogy minden civilizált országban győzni fog ügyünk és hogy fajunk gyorsan fog előre törtetni abba a jövőendő világba, mely bár ismeretlen előttünk, de mindenesetre főbb szabadságot jelent az emberiség számára és nagyobb megértést és türelmet egymás iránt. Azzal az érzéssel hagytuk el Délafrikát, hogy ebben a sajátságos országban a fejlődés titokzatos folyamata nagy jövőt hoz népének és hogy itt értékes dolgok fognak történni a civilizáció javára. Kedves barátokat hagytunk hátra, kikkel rokonszenves egyetértésben forrtunk össze és egy lebilincselően sajátságos országot.

Az egyenlítőről délre az évszakok megfordítva következnek. Mi Fokvárosba augusztus 8-án késő télen érkezünk meg, amikor melegítő palackok, flanel hálóruhák és hálócipők tartoznak a kényelemhez, nappal pedig nehéz köpenyeg viselése szükséges. A divatárú üzletek tele voltak tavaszi ruhákkal, de nem tudtuk, hogy ezt a divatot már Londonban hagytuk-e, vagy csak a jövő tavasszal lesz-e ott az ideje. Egy hónap múlva már tavasz volt; a narancs, citrom, alma, cseresznye, körte és mandula már teljes pompában virágzott. Aztán jött a nyár, mert itt tulajdonképpen nincs tavasz, sem őszi. A tél, az esős időszak, egy nap alatt nyárrá válik. Mi ugyan elkerültük a kánikulát, amely februárban áll be, de a melegítő üvegeket mégis fel kellett váltanunk legyezővel és napernyővel. Ennek az országnak a külseje és termékei is teljesen elütnek más országokétól. Mikor a fehér ember idetelepedett, látta, hogy a feketék kora tavasszal felgyújtják a réteket, amit aztán buja fűnöves váltott fel. Azt állítják, hogy a villám tanította ezt a népet erre a mezőgazdasági eljárásra. A fehér ember követte a feketék példáját és amerre csak utunk vitt bennünket égő mezőkön haladtunk át. Óriási szarvú gulyák, vadnak látszó kecskenyájak, sűrűgyapjas juhok, vagy gyönyörű, hófehérszörű angórák tűntek fel előttünk lépten, nyomon a tanyák vidékén. De túl a telepeken a vonat sziklával és egy-egy alacsony fával ritkán megszakított csendes, elhagyott

vidéken visz át. Ebben az országban kevés a híd. Az esős időszakban vadul hömpölyögnek a megáradt folyók, de hamarosan lefogynak, míg csak száraz medrük marad hátra.

Az egész ország a szó szoros értelmében tele van apró barna halmokkal, melyek messziről szénaboglyáknak látszanak. Ezeket a fehér hangyák rakják. A hangyák a föld alatt laknak, a halmok a lakásépítés alkalmával kiásott földből valók. A benszülöttek ebből az anyagból kunyhóikba padlót csinálnak, amely oly kemény és sima, mint az aszfalt. A búrok kiásták a belsejét és kemencét készítettek belőle. Így bosszulták meg magukat az emberek ezeken az apró kártékony férgeken.

Délafrika monopóliuma a structollak termelése, ennek az országnak a bányáiból az egész világ gyémánt-termésének 90%-a és az arany termelésnek a fele kerül ki. A nehéz munkát mindenhol benszülöttekkel végzik. Láttuk e feketéket „Kraal”-jaikban, a bányákban, gyárakban és szállodákban. Mindenhol érdekeltek minket „az emberi faj gyermekei”. Délafrikában így hívják őket, de azért dolgoznak, mint felnőttek. Mi tudjuk, mit hisznek róluk a fehér emberek, de hogy ők mit hisznek rólunk, azt nem tudjuk kitalálni.

Hála a különböző városok választójogi szervezeteinek, engedélyt kaptunk arany- és gyémántbányák, egy nagy dinamitgyár, farmok, iskolák, kórházak és menhelyek meglátogatására és így megismerhettük az ország beléleletét. Különös gyümölcsöket ettünk itt; quarrát, grenadillót, mangot, gránátalmát, shoddockot, paw-pawt, de legjobban ízlettek a zamatos ananások és a banánák, melyek nagy mennyiségben teremnek itt. Csokrokat kaptunk különös virágokból, melyekhez hasonlót még sohasem láttunk és megcsodálhattuk a természet változatosságát. A tengerpart homokjában csodaszép és végtelen változatban található kagylókat szedtünk, melyek szintén a teremtés csodáit hirdetik. Szokatlan magvakat, néhány csillogó skarlátszínűt szedtünk fákról és bokrokról, melyek szintén Afrika csodái közül valók. Láttuk távoli unokatestvéreinket, a majmokat játszani a falombok között és 8 múzeumban láttuk ennek a világréznek összes állatkülönlegességeit. Attól a perctől fogva, hogy megpillantottuk a Table-Rock-ot (asztalszikla), Fokváros e mogorva előőrsét, egészen addig, míg Durban hajlongó pálmái eltűntek szemeink elől, tökéletes élvezetben volt részünk. Dolgozni jöttünk, de úgy éreztük, hogy ez volt életünk leghosszabb, legkipihentebb és legkellemesebb szünideje. Afrikát a legegészségtelegebb világréznek tartják, ami lehetséges, de mi megmaradtunk egészségeseseknek, erősnek és szeretném, ha még hozzátehetném, hogy szépnek. Sajnos azonban Afrika egy kissé barnára cserzette bőrünket és nem kevés szeplőt adott emlékül.

A finn nőtisztviselők helyzete.

Írta: D. F. Helsingfors.

Európa asszonyai irigységgel és bámulattal tekintenek Finnországra, mert ott a nők megtették már az első lépést teljes emberi egyenjogúsításuk felé, azaz megkapták az aktív

és passzív választójogot, amelynek segítségével befolyást gyakorolhatnak sorsuk intézésére. Irigykedő bámulatra azonban különösen a nőtisztviselőknél és a női kereskedelmi alkalmazottaknál van okuk.

Tessék elképzelni egy országot, amelyben esti 7 óra után a patikán és a dohánykereskedésen kívül nincsen nyitott üzlet, kivéve egyetlen könyvkereskedést – az ország legnagyobb ilyen boltját, – amely reggel 8 órától esti 8 óráig tartja nyitva üzletét. De ez is nagyobb uzsonna – és 2 órai ebédszünetet ad. A kereskedelmi irodák többségében 9-5-ig dolgoznak egy órai lunch-szünettel, az este 7-ig dolgozó tisztviselők egy órai uzsonna – és másfél órai ebédszünetet kapnak.

A bankok és biztosítóintézetek tisztviselői csak 10 órától, illetve 11-4-ig dolgoznak egy órai uzsonnaszünettel. Nagyon sok irodában még rövidebb a munkaidő.

A szünetekben a tisztviselők természetesen eltávoznak az irodából.

A szünet nélküli munkaidő csak azt jelenti, hogy a tisztviselők és alkalmazottak nem hagyhatják el munkájuk helyét. Az ilyen irodákban és üzletekben 11 órakor tejet, tojást és – kását (a finnek nemzeti eledele), 2 órakor pedig teát, vagy kávét adnak „hivatalból” a tisztviselőknél és kereskedelmi alkalmazottaknak. Teljesen szünet nélkül dehogyan dolgoznék a finn ember.

Ellentétben azokkal az országokkal, amelyekben a kereskedelem kimagasló szerepet játszik, Finnországban a tisztviselőket jobban fizetik, mint a kiszolgáló személyzetet, holott az üzleti alkalmazottaknak az ország két hivatalos nyelvén, finn és a svéd nyelven kívül oroszul is kell tudniok, míg a tisztviselőknél többnyire csak a két főnyelvet kell tudniok. Németül a finnek majd mind értenek.

Bár a nők még nem élhetnek elég hosszú ideje politikai jogaikkal, úgy, hogy még nem értek rá minden igazságtalanságot megszüntetni, egy bizonyos: a nőtisztviselők az egész vonalon győztek már az egyenlő fizetés és az egyenlő előmenetel dolgában. A nőtisztviselő előtt épúgy nyitva áll a pálya végig, legmagasabb csúcsáig, mint a férfi-tisztviselő előtt. Nemcsak hogy nem szorítják az alacsonyabbrendű munkára, hanem akárhányszor a leg-

magasabb állást tölti be olyan irodában, a melynek személyzete közt férfiak is vannak.

Az állami és községi hivatalokban, a posta- és a vasút szolgálatában teljesen egyenrangú a nő- és a férfi-tisztviselő A finn nemzeti bank (Kausallis Osake-Paukkij kemijärvi fiókjának igazgatójává nőt nevezett ki.

Ugyancsak szép szokás, hogy nyári szünetért újévi remunerationért nem kell kunyorálni. Minden tisztviselőnek, minden kereskedelmi alkalmazottnak megadják, mint nekik járót.

Finnországban általában aránylag kevesebbet és lassabban dolgoznak, mint más országokban. Nem sietős a dolguk. Böven ráérnek. Természettől fogva lassan gondolkodnak, lassú mozdulatúak a finnek.

Fordította: e. – – s.

GLOSSZÁK.

Logika. A *szociáldemokrata párt* mondja: A programunkban benne van a mindkét nemre kiterjedő választójog követelése – tehát „előbb a férfiaknak” kell megadni a választójogot.

A *liberális népszövetség* mondja: Igazságosan csak az a választójog nevezhető általánosnak, amely a nőkre is kiterjed; mint az igazság és jog bajnokai, tehát – beérjük a férfiak választójogával.

Az *általános egyenlő, titkos és községenkénti választójog* ligája mondja: Utolsó vércseppünkig küzdünk a hamisítatlan általános, egyenlő stb. stb. választójogért, azért a legvehemensebben tiltakozunk – a nők választójoga ellen.

A *Reformklub* mondja: (Lásd a ligát.)

A *Nemzeti Munkapárt* mondja: A választójogot ki kell terjeszteni a nemzeti munka minden részére, minthogy pedig a nők a nemzeti munkából teljesen kiveszik részüket – csak a férfiakat számoltatjuk meg a választójogi reform dolgában.

A *néppárt* mondja: Mi a nép érdekeit képviseljük. A nép áll férfiakból és nőkből a választójogot tehát az összes – férfiak számára követeljük.

A *függetlenségi ellenzék* mondja: Mi Kossuth Lajos és a nemzet hagyományait örözzük. Minthogy a nemzet hagyományaihoz tartozik a nők politikai joga is, minthogy maga Kossuth apánk is, mint nő követe, került a politika világába, természetes, hogy követeljük az általános – férfi-választójogot

A radikálisok, demokraták, a nemzet, a nép és társadalom érdekeit képviselők kara

mondja: Általános választójog csak az, amely csupán a férfiakra terjed ki.

Miért nem kell a nők választójoga. „Csecsemő a kapuban” cím alatt jelentették a lapok: Hegedűs „Borbála harminckilenc éves cseléd kéthónapos gyermekét Kollár János postaszolga ajtaja elé tette és elszaladt. Később jelentkezett egy rendőrnél és elmondotta, hogy a gyermeke apja Kollár János, aki nem akar gondoskodni róla, hát odatette az ajtaja elé. A gyermeket a menedékhelyre vitték. Hegedűs Borbálát pedig, aki munkanélkül van, letartóztatták.” Mindennapi história. Kollár Jánosék pedig azt mondják: a mai erőviszonyok mellett szó sem lehet a nők választójogáról. Miért? Mért ha a nőnek volna beleszólása a törvényhozásba, Kollár János postaszolga urat is le találnák tartóztatni ily esetben.

Az égi torpedó. Hatalmas betűk hirdetik az olasz lapokban e büszke címet: „Aeroplan mint haditorpedó Első kísérlet a világon. Garotti hadnagy hőstette.” Azután következik: „A törökök tudvalevően az hitették el az arabokkal, hogy aeroplánjaink szárnyas szellemek, akiket Allah Konstantinápolyból küldött, a próféta zászlója védőinek vigasztalására. Nos, ezentúl az arabok nem hiszik el többé ezt a mesét. Amikor a tábor közelébe értem – mondja a bátor és merész tiszt – lőtávolságon felül emelkedtem, azután néhány kört írtam le az oázis felett. Amikor a török tábor központja felett véltem lenni, gránátot ejtettem le. A gránát pukkadásának zaja és rettenetes jajgatás visszhangja ért fel hozzám a magasságba. Együttal sortűz hangzott el, de Etrichemet nem érték el a lövegek. Háromszor tértem vissza az oázis felé és még egy gránátot dobtam le, a mely még nagyobb pusztítást vitt véghez. Láttam, amint emberek és állatok minden irányban menekültek, mintha megőrültek volna. A többi gránátot egy homokbarlangba dobtam, a melyben sok menekvő keresett oltalmat.”

A hadvezetőség a bátor hadnagy merész és sikerült kísérletét napiparancsban közölte a hadsereggel, a mely határtalan lelkesedéssel vett róla tudomást. A hőstettet ismertető újság égi torpedónak (torpedinnere del cielo) nevezi el Garotti aeroplánját. Hát ezért kellett elérnünk, hogy az égbe emelkedhessünk? A tripoliszi hadjárat örök dicsősége, hogy az égi gyilkolást elsőnek gyakorolta. És semmiképen sem kételkedünk a krónikás igazában, amikor közli, hogy Garotti sikerült kirándulásából hadtestéhez visszaérve, boldogan és ragyogó ábrázattal parolázott bajtársaival.

Báró Suttner Berta.

A hangsúlyozott jelentőség és a mai erőviszonyok. A „voraussetzungslos” tudomány üstjében is megkavarták a választójogi-reform kérdését. A Társadalomtudományi Társaság kisütötte a radikális-demokrata-tudományos általános választójog követelését, amelyben természetesen a nőknek is jutott hely. Ilyképen: „A választójogi törvényekben előirt korhatár a 20 és 30 év között ingadozik. Nézetünk szerint a leghelyesebb, ha a tövény minden 24 éves magyar állampolgárnak megadja a választójogot. A 24-ik életéven alul lévő

férfiak (tetszik látni: állampolgár = férfi) ugyanis tekintélyes számban katonai szolgálatot teljesítenek, s ezért választójogukat, ha ez megvolna is, nem gyakorolhatnák.

A legtöbb európai állam az általános választójog föltételei között megköveteli a férfinemhez való tartozást is.

Tudjuk ugyan, hogy a női választójog eszméje ma még Magyarországon a férfiak körében igen kevésbé terjedt el, sőt a nők között is csak néhány esztendeje, hogy érdekében erősebb mozgalom indult meg, de ha az ellene ma még fennálló nézetekkel szemben és a mai erőviszonyok mellett nem is tartjuk ez idő szerint megvalósíthatónak, ez nem gátol meg bennünket abban, hogy jelentőségét ne hangsúlyozzuk.” A társadalomtudomány e fényes eredményét nem kell kommentálnunk.

Jelentős idők küszöbén.

Írta: Cicely Dean Corbett, London.

A múlt nyári pihenő után London valamennyi választójogi egyesülete felfrissült erővel indította meg utolsó küzdelmét a Conciliation Bill (valamennyi párt képviselőinek, a nők választójoga érdekében benyújtott törvényjavaslata) törvénybeigatásáért. Egy miniszter azt tanácsolta volt, hogy „1912-re szervezkedjünk”; két másik, a nők felszabadításának egy akadályára figyelmeztetett bennünket: a Conciliation Billt, mint kompromisszumot, elfogadta, bár kielégítőnek nem tartotta, a nők választójogának minden híve, kivéve a pénzügyminiszter követőit Nem a választójog ellenzőitől – akiknek szavazatai május 5-én 88-ra redukálódtak – hanem a „Lloyd George-istáktól, az általános választójog („Adult Suffrage”) jel-szavát előráncigálókól kell féltenuünk a javaslat sorsát. A miniszterelnök megígérte volt, hogy ha az 1912 évi Conciliation Bill – amely csakis akkor terjeszhető a képviselőház elé, ha az ülészak elején megejtett sors-húzás olyan képviselőnek ad jogot törvényjavaslat betér-jesztésére, aki híve a Billnek – második olvasásban számottevő többséget kap és módosításokat is megenged, akkor 1 heti időt ad a bizottsági tárgyalás és a harmadik olvasás céljára.

A bizottsági tárgyalás során Lloyd George módosító indítványt tenne, amelyben a háztartás élén álló nőknél felül a háztartás élén álló férfiak feleségére is kívánna a választójog kiterjesztését. Ez a kiterjesztő módosítás nem igényelné a választójog konzervatív híveinek szavazatát; viszont a nők választójogának ellenségei azt ígérték, hogy megszavazzák. Ezeknek és az általános választójog híveinek szavazata elegendő lett volna arra, hogy a módosítás bevételének a törvényjavaslatba és megszüntetve kompromisszum jellegét, felruhazzák azt a párthatározatok minden akadályozó hatásával, minden előmozdító hatásuk nélkül. A harmadik olvasás alkalmával természetesen leszavazták volna az ellenzők, akik ebben a parlamentben – a nők választójogának konzervatív híveivel együtt – többen vannak, mint a nők választójogának demokratikus hívei. Lloyd George kiterjesztő módosítása

tehát gyengítő módosítás volt, a mely a nők választójogának sorsát a nyílt ellenzőknél jobban veszélyeztette.

Ez volt a helyzet 1911. őszén. November 7-én a miniszterelnök a „Nép választójogi szövetségének” parlamenti bizottságát fogadta, amely az általános választójog mellett foglalt állást „a legtagabb értelemben kiterjesztve a nőkre is.”

Mr. Asquith válasza bombaként hatott. Megállapítja, hogy a Conciliation Billre vonatkozó ígéretek fenn állanak; de régen az a véleménye, hogy ezt a kérdést csak úgy lehet racionálisan és maradandóan rendezni, ha megadják a választójogot minden, „nagykorú és épeszü polgárnak.” Ezt szándékozik megtenni a kormány, midőn a jövő ülészak elején olyan választójogi reform javaslatát terjeszti elő, a mely az összes férfiakra kiterjeszti a polgárjogot. Nem a kormány nevében beszél, hanem saját véleményének ad kifejezést, midőn nem vállal közösséget azzal a kijelentésükkel, hogy a választójogot a nőkre is ki kell terjeszteni.

Sohasem fordult elő a közvélemény ilyen sérelmes mellőzése pártszempontokból. Angliában sohasem volt erős hangulat az általános férfi választójog mellett; az általános választójog követelése sem számbavehető: sem nagy küzdelmekkel, sem imponáló népgyűlésekkel nem dicsekedhetik. A parlament 670 tagja közül csak 90 volt rábírható, hogy az általános választójog érdekében a miniszterelnökhöz intézett memorandumot aláírja és támogassa. A nők választójogának követelésére, amely méreteiben, erejében, önfeláldozásában páratlanul áll a történelem lapjain, a válasz ez: „több választójogot a férfiaknak!”

A nők választójoga híveinek felháborodása mély és általános volt; de csak ennyiben voltak egy nézetben. Elmúlt az az idő, mikor a küzdők valamennyi árnyalata harmonikusan és egyöntetűen dolgozott, A National Women's Social and Political Union újra felvette harcias magatartását a kormánnyal szemben, követelve a férfiválasztójogra vonatkozó törvényjavaslat visszavonását és helyette általános választójogi javaslat benyújtását.

A Nők Választójogi Nemzeti Szövetségének hivatalos nyilatkozata másképp szólt; erélyesen tiltakozott ugyan az ellen, hogy a polgár fogalmának köréből kizárják a nőket, de újabb nyilatkozat híján a miniszterelnöknek májusi, novemberben megismételt kijelentésére hivatkozott, hogy ha a kormány törvényjavaslatához olyan módosítás nyújtatnék be, amely a választójogot a nőkre kiterjesztését kívánja: azt hivatalosan nem elleneznék, hanem a képviselőház tagjainak ítéletére bíznák elvetését vagy elfogadását. A Szövetség folytonos propagandisztikus munkája valamennyi párt tagjai között annyi hívet szerzett a nők választójogának, hogy a módosítás sorsa biztosítottnak látszik.

A módosításnak 8-féle formája képzelhető: 1. A jelenlegi választójog kiterjesztendő a nőkre; ez az egyedüli mód, amellyel teljesülne a Nemzeti Szövetség követelése: »olyan választójogot, aminő van vagy bármikor lesz a férfiaknak.” Mindamellet lehetetlen, hogy a kormány támogatása nélkül, egyéni indítvány alapján elfogadtassék ez az indítvány, habár a Labour Party (munkáspárt) valószínűleg előterjeszti. 2. A „norvég” módosítás,

azaz: kiterjesztendő a választójog a háztartás élén álló nőkre, valamint a háztartás élén álló, illetőleg választójoggal felruházott férfiak feleségeire és nővéreire. Ha ez nem megy keresztül, 3. a Conciliation Bill mértéke, azaz: háztartás élén álló nők választójoga. „Annai nő számára kívánjuk a választójogot” – mondja a Nemzeti Szövetség – „ahánynak csak megszerezhetjük; a végrehajtóbizottság felkéri a Szövetségben levő egyesületeket és azok valamennyi tagját az egész országban, hogy a választójogra nézve tegyenek félre minden egyéni felfogást, dolgozzanak szívvel-lélekkel azon, hogy nők kerüljenek be a választópolgárok listájába és hogy a nő politikai egyenjogúsításának kérdését megoldja a parlament a legközelebbi ülészakban.” Hozzáteszi, hogy amennyiben a sorshúzás szerencsés volna a Conciliation Billre nézve és a kormány reformjavaslata előtt kerülne tárgyalásra, akkor köti a kormányt az egy heti tárgyalási időre vonatkozó ígérete.

November 17-én Mrs Fawcett, a Nemzeti Szövetség elnökének vezetése alatt az összes választójogi egyesületek küldöttségét fogadta a miniszterelnök saját jószántából, (miniszterelnöksége óta most először fogadta a suffragistákat és suffragetteket). Miss Pankhurst annak a kívánságnak adott kifejezést, hogy a „férfi” kifejezés helyébe „felnőtt” teendő kormány törvényjavaslatában; ez végét vetné a suffragettek harcias fellépésének. Mrs Despard, a Freedom League ősz vezére, szónoki hévvel védelmezte a nők választójogát. A Szövetség elnökére, Mrs. Fawcettre hárult az a feladat, hogy átvegye a miniszterelnök hivatalos válaszát, amely világosan körvonalozza kilátásainkat. A kérdések és feleletek szösz szerint ezek voltak:

1. „A kormány szándéka szerint a reformjavaslatnak meg kell-e járnia 1912-ben valamennyi tárgyalási fokot? „

– Határozottan az a szándékunk. Reméljük, hogy ebben az évben törvénynyé válik.

2. „Tért ad-e a törvényjavaslat olyan módosításoknak, amelyek a nőknek más alapon adják meg a választójogot, mint a férfiaknak?” – Természetesen.

3. „Nem fogja-e a kormány ellenezni az ilyen módosításokat?” – Semmiesetre.

4. „A nők választójogára vonatkozó módosításokat olyanoknak fogja-e tekinteni a kormány, amelyek a tárgyalás minden fokán lényeges részét képezik a javaslatnak?” – Minden bizonynyal.

Azután így folytatta a miniszterelnök: „Ha a képviselőház kész tárgyalni a polgárjogok kiterjesztését a nőkre, olyan mértékben, aminőben szükségesnek tartja, mi nemcsak belenyugszunk ebbe az indítványba, hanem úgy tekintjük és kezeljük azt, mint a parlament megfontolt ítéletét és felelősséget vállalunk annak keresztülviteléért.

Ezt az utolsó mondatot, amely kibővíti a 4. kérdésre adott választ, mérhetetlenül fontosnak tartja a Nemzeti Szövetség. Mihelyt a módosítást benyújtották, az automatické kormány-indítványnyá lesz, elvetése tehát a kormány bukását jelentené, ezért a kormány a maga részéről is kénytelen lesz a javaslatot minden erejével támogatni.

Utóbb Mr. Lloyd Gorge a következőket írta a Nemzeti Szövetségnek: „A miniszterelnök nyilatkozata előttem bizonyossá teszi a nők széles rétegeinek választójogára vonatkozó indítvány elfogadását a jövő évi általános választójogi törvényjavaslattal kapcsolatban. Hajlandó vagyok minden erőmmel segíteni azokat, akik a jövő ülészakban elérendő eredményért dolgoznak. A jövő év a lehető legkedvezőbb alkalmat nyújtja és csak annak bölcseség nélküli felhasználása okozhat balsikert.”

Közvetlenül ezután Lloyd George megígérte a Nemzeti Szövetségnek, hogy egy gyűlésén szónokolni fog, továbbá, hogy Sir Edward Grey, külügyminiszter a liberális asszonyok szövetségének gyűlésén fog beszélni december 16-án. Lloyd George november 23-án a bathi liberális férfiak előtt beszélt és határozottan a nők választójoga mellett foglalt állást.

November 21-én a Women's Social and Political Union a parlament előtt tüntetett; 200 nőt és férfit tartóztattak le ez alkalommal. 23-án Lloyd George bathi beszédét szakították félbe; a miniszterelnököt egy politikai vonatkozás nélküli jótékonyági alkalommal hurrogták le és beszéde félbeszakítására kényszerítették. Ezekkel a tüntetésekkel arra akarták a kormányt kényszeríteni, hogy a *férfiválasztójog* helyett a *felnőttek* választójogát terjessze törvényjavaslatban a képviselőház elé. Miss Pankhurst kijelentette, hogy eltekintve az összes asszonyok elleni inzultustól, amelynek a miniszterelnök válasza tekinthető, az teljesen elfogadhatatlan helyzetet teremt. Nem lehet a nők választójogának sorsát egy képviselő egyéni indítványához kötni. A felnőttek általános választójoga, amely megadná a nemek egyenjogúságát, küzdelmeink célját, csakis úgy számíthat többségre, ha a kormány javasolja. Ami Lloyd George módosító indítványát illeti, az ellen fognak szavazni a nők választójogának minden pártbeli ellenségei és annak konzervatív hívei; úgy hogy 14 szavazattöbbséggel bukának meg még akkor is, ha egyetlen demokratikus híve sem tartózkodnék a szavazástól. A Conciliation Bill értelmében indítványozható módosítás sem kielégítő; mert a 10 millió férfiválasztó és 1 millió nőválasztó közötti aránytalanság inkább kidomborítaná, mintsem enyhítené a nemek közötti ellentétet. E nézeten megmaradt a Women's Social and Political Union és egy pár kisebb egyesület. A Nemzeti Szövetség és valamennyi többi egyesület meg egyezik abban, hogy a nők lehető leg szélesebb rétegeire kiterjedő választójognak a törvényjavaslatba foglalásáért küzdenek.

Újabb fejleményt a helyzet december 14-e óta mutat, midőn a miniszterelnök az Antisuffragisteknek (a nők választójog ellenségeinek) befolyásos emberekből álló küldöttségét fogadta, amelyet Lord Cremer távollétében Lord Curson és Mrs. Humphrey Ward vezettek. A küldöttség az összes pártokat kívánta képviselni, de tényleg nagyobbára konzervatív és unionista tagokból állott; a beszédek hangja a választójog híveire nézve a lehető legbátorítóbb volt. Lord Curson arról az „aggasztó helyzetiről” beszélt, amelyet a miniszterelnök teremtett Mrs. Fawcettnek adott válaszaival; Mrs. Humphrey Ward „végtelenül komoly”-nak nevezte a helyzetet. Kérték, hogy mielőtt a parlamentben szavazni engednének róla,

vessék alá népszavazásnak a nők választójoga kérdését, mert ennek eldöntésére a nemzet nem adott a képviselőknek mandátumot.

Válaszában Ausquith mentegetőzött, amiért csak „hideg vizsgálatást” nyújthat a küldöttségnek, de mint törekvésekben osztozó, nem látja reménytelennek a helyzetet. Kimutatta, hogy ha e módosítást bele is foglalják a törvényjavaslatba, ezt magát valószínűleg kétszer is visszaveti a lordok háza úgy, hogy mielőtt törvényné válnék, a választójog-ellenes törekvés megerősödhetik az országban. Ajánlotta, hogy e cél szolgálatába állítsák szervezetüket.

Két nappal, miután a miniszterelnök azonosította magát a nők választójogának ellenségeivel, a külügyminiszter és a pénzügyminiszter a liberális asszonyok népes gyűlésén szónokoltak e választójog mellett. Lloyd George előzőleg Ígéretet tett, hogy ha Sir Edward Grey nem teszi, ő maga nyújtja be a nők választójogára vonatkozó módosítást a Reform Bilihez. Először Sir Edward Grey beszélt; miután az elvi állásponttal foglalkozott, a politikai helyzet magyarázatára tért át. A Social and Political Union tagjait, férfiakat és nőket, kizárták egy sereg óvintézkedéssel, de ők széles körben köröztettek egy hosszú kérdéslejstromot, amelyek közül legfontosabb ez: „Miért nem mondtak le azok a miniszterek, akik a nők választójogának hívei, hogy evvel tiltakozzanak a férfi-választójogra vonatkozó törvényjavaslat ellen, vagy lemondásra kényszerítsék ellenkező nézetű társaikat, beleértve Asquithet is?”

Sir Edward Grey evvel a kérdéssel foglalkozott í kifejtette, hogy a kormány tagjainak véleménye ebben a kérdésben egymástól merőben eltérő, habár e többség osztja az ő nézetét; ha a nők választójogának hívei érelyesen ellene szegültek volna a minisztertanácsban annak, hogy a Reform Bili kizárja a nőket, akkor – bármelyik párt mondott volna is le – ez a kormány megszűnt volna létezni és választójogi reform egyáltalán nem kerülne szóba. A választójog sorsa teljesen a Conciliation Bill megszavazásához volna kötve új kormány alatt, ami előreláthatólag sokkal kedvezőtlenebb volna a jelenlegi helyzetnél, amely több reményt nyújt, mint valaha. Ő és Lloyd George és Lord Haldane (hadügyminiszter) és a minisztertanács több tagja készek mindent megtenni arra, hogy a képviselőházat rábírák a nők választójogát követelő módosítás elfogadására; a választójogi egyesületeknek most teljes, hatalmas agitációképességüket a képviselők meggyőzésére kell fordítani. A kormányt eldöntetlenül hagyta a nők választójogának kérdését; erőkímélés nélkül kell arra törekedni, hogy valamennyi párt hívei kívánságunk szerint szavazzanak.

Lloyd George lendületes szónoklatában az ellenzőknek avval az érveléssel foglalkozott, hogy a nemzet nem adott mandátumot a nők választójogára nézve. Kifejtette, hogy a jelenlegi képviselők közül sokan választóik előtt kötötték le magukat a választójogi egyesületeknek és hogy sokat közülük megválasztottak, miután kétszer szavaztak a nők választójoga mellett.

(Néhány nappal utóbb Mrs. Fawcett a Timeshez intézett levelében kifejtette, hogy 1910. novemberben a Times parlamenti tudósítója azt írta: ha nem konzervatív

képviselőház kerül ki a választásokból, az önként értetődően magával hozná a nők választójogára vonatkozó megbízást.)

Az egész ország liberális sajtója legnagyobb lelkesedéssel fogadta a 2 szónoklatot, habár a teremből távozóban Lloyd Georgeot a nők választójogának egy harcias férfitársa bádogdobozzal megütötte és arcát könnyen megsértette.

Az a körülmény, hogy mind Mrs. Fawcett, mind Mrs. Despard az elnöki emelvényen ültek, bizonyította, hogy a legszélsőbb harcias szárny kivételével az egész választójogi mozgalom egységes.

Két irányban vezetett tehát eredményre a miniszterelnöknek nov. 10-én tett általános férfi-választójogi törvényjavaslat benyújtására vonatkozó ígérete:

Első sorban sikerült – amire mint a nők választójogának ellensége bizonyára törekedett – szétválasztania az érte harcoló táborot, amelyet a Conciliation Bill olyan eredményesen egyesített. A Women's S. P. Union véleménye szerint a Nemzeti Szövetség beleesett a csapdába és rávehető volt, hogy bizzék az egyes képviselők benyújtotta módosításban. Viszont a Nemzeti Szövetség véleménye szerint a Women's S. P. Union esett bele a csapdába, amennyiben nem tudott ellenállani annak a kísértésnek, hogy minden áron harcias legyen, boszúból a nőket ért inzultusért, amelyet természetesen éppen annyira érez a Nemzeti Szövetség. A kibontakozás útja világos: a Women's S. P. Union egymaga követel tisztán a nők választójogára vonatkozó törvényjavaslatot. A kormány lemondásához ragaszkodni olyan kérdés miatt, a melyet az egész ország érelyes követelése nem támogat, döreség; különösen akkor, ha e követelés módja már megszerzett támogatást idegenít el ügyüktől és gyengíti annak kilátását a képviselőházban.

Valamennyi többi egyesület, a Nemzeti Szövetség vezetése alatt, megegyezett abban, hogy a nők választójoga mellett állást foglaló miniszterek támogatását örömmel fogadja és teljes erejével arra törekszik, hogy minél több képviselő szavazatát biztosítsa a nekünk kedvező módosítás javára; különösen a nők választójogának konzervatív híveit törekszik arra bírni, hogy ne ellenezzék a szélesebbkörű módosítást.

A Nemzeti Szövetség véleménye szerint a helyzet a legjobb reményeket nyújtja; az asszonyok bízva remélik, hogy a következő választáson már szavazni fognak. Sir Edward Grey és Lloyd George szavai szerint: „El” képzelhetetlen, hogy a képviselőház, amely több ízben nagy szótöbbséggel foglalt állást a nők választójoga mel” lett, most nyugodtan elfogadjon egy törvényjavaslatot, amely kiterjeszti a férfiak választójogát anélkül, hogy valamit tenne a nők politikai felszabadítása érdekében*. (Sir Edward Grey december 16-án.) „A polgárjogok széleskörű kiterjesztése előtt állunk; bízom benne, hogy a kormány jövő évi törvényjavaslatába illesztve olyan módosítást fogunk találni, amely az ország sok millió asszonyának ad politikai jogokat. (Lloyd George ugyanakkor.)

Fordította: G. V.

Az elektromosság a háztartásban.

Írta: Martos Viktor.

Ha végig tekintünk az emberiség kulturális fejlődésén a prehisztórikus időktől egészen napjainkig, okvetlenül arra az első pillanatban kissé szerénytelennek tetsző konklúzióra kell jutnunk, hogy az utolsó félszázad szédületes nagyarányú vívmányai minőségben és tartalomban oly mértékben múlták fölül a letűnt évezredek tényleges eredményeit, hogy a reális alapon való összehasonlításnak még létjogosultsága sem állhat fenn.

Ennek a szédületes fejlődésnek a középpontjában áll a félelmetes modern munkaerő. Az elektromosság, mint az energiának legesztétikusabb, legművészibb formája, örök időkhöz hirdette az emberi geniálitás feltétlen diadalát. A nagy, az igazi kulturális fejlődéssel annyira egybeforrott, hogy a köztudatba szinte belegyökeredezett az a fölfogás, mintha ő szimbolizálná egész modern haladásunkat.

Századunk, ez a valódi self-made század az elektromosság jegyében született, pedig nem mondhatjuk, hogy talán több geniális embert produkált volna, mint a rég letűnt idők, bár kétségtelen, hogy az ismereteknek az iskolák, az újság és könyvirodalom útján való nagyobb arányú propagálása az emberiség szélesebb rétegeiből választja ki az arra hivatottakat. Az is igaz, hogy a jelenkor nagy kutatói már kész eredményeket vettek át. De bírtak-e azok az eredmények a mai szempontok szerint egyáltalában tudományos értékkel; lehetett-e azokat felhasználni, tovább fejleszteni, nem voltak-e csupán felhalmozott megfigyelések, kísérleti tünemények leírásai? Kegyeletsértőnek tartom ennek a kérdésnek további feszegetését, különben is „de mortuis nil nisi bene í”

Tény gyanánt leszögezhetjük, – amit ez az évszázad alkotott, az tisztán és egyedül az ő érdeme és hogyha igaz az a fölfogás, hogy a tudományak az az egyetlen célja, hogy a folytonos evolúció jegyében lelki és fizikai életünket a lehető legtökéletesebbé tegye, úgy ebben a törekvésben a mai tudomány elévülhetetlen érdemeket szerzett.

A városokban a tiszta, semmiféle szennyet nem okozó hangtalan villamos kocsik, villamos autók gördülnek tova; – a telefon, a dróton küldött és a dróttalan táviró feledtetik velünk a tér és idő fogalmát; – a világítás teljesen újszerű, csodálatos, művészi effektusok elérésére nyújt alkalmat. Az egy központban termelt energiát oly óriási területen oszthatjuk szét, olyan messzire szállíthatjuk el, amilyen távolságokról még a legmerészebb konstruktorok sem mertek álmodozni.

Az elektromos energia elraktározható voltával pártatlanul áll a többi energiák sorában. Egész egyszerűen elrakhatom az accumulatorokba jobb időkre. Ez a tulajdonsága a nagy világítási és erőátviteli központokban föllálított gépek gazdaságos kihasználását biztosította. Nappal a generator áramának egy részével a városban lévő motorokat hajtja, a többit az accumulatorokba tölti. Este, mikor, egymaga a munkát nem bírná el, az accumulator kisegíti a bajból és visszaadja a kölcsön adott munkát. Az a gazdasági átalakulás, mely az elektromosság föllendülésének nyomában járt, egymaga számtalan új

iparágat teremtve, egyszerűsége, olcsósága és ideálisan tökéletes volta miatt olyan helyekre is behatolt, ahol ő képviselte az első lépést a kultúra felé. A mozi is csak az ő protektorátusa alatt tudott világhódító körútjára indulni, hogy rövid pár év alatt fölsaphasson az ismeret-terjesztés legtökéletesebb eszközévé.

Ez a vázlatos és a legkisebb mértékben sem kimerítő képe az általános kulturális fejlődés kereteibe beleilleszkedő elektromoságnak; – részletesen csak azon szerepét óhajtom ismertetni, melyet a háztartások átalakításában és modernizálásában játszik.

Leginkább célhozvezetőnek tartom, ha – gondolatban – látogatást teszünk egy jobb módú polgárcsalád lakásában és szigorú, kritikus szemmel Ítélezünk a látottak fölött.

Ebben a keretben, a gyakorlatban gazdasági szempontból már bevált találmányokat ismertetem, általánosságban – egyrészt tájékozásul, – másrészt útmutatásul azoknak, akik lakásaikat tökéletes, hygenikus és igazi kényelmes otthonná akarják varázsolni, szolgálatukba véve az elektromoságot, mint az erőforrások legizlésebb formáját.

Tehát gyérünk arra a bizonyos vizitre. Lenn a kapu alatt villamos csengő, telefon. Nem kell, mint régebben, fölkiabálni, hogy a négyemeletes ház összes lakói végigélvezhessék az intim társalgást. Beszállunk az elektromos liftbe, megnyomjuk a megfelelő emelet gombját; a motor a padláson vagy a pincében megindul és mint a macska csöndben fölkúszunk.

A liftberendezések terjedése érdekes változást idézett elő az emeletek előkelőségi fokozatában. Azelőtt az első emelet volt a legelőkelőbb és persze a legdrágább; most a lift egyenrangúvá tette őket. Tekintetbe jön az a szempont is, hogy a felsőbb régiókban jobb a levegő, világosabbak a helyiségek, az utcai zaj nem oly erős és nincs, aki fölülről ránk szórja a szemetet, ránk verje a port . . .

Az ajtót kinyitják, mire egy rugó bekapcsolja az áramot, a csöngő irgalmatlanul csöngetni kezd, míg újra be nem csukják. Ennél a szerkezetnél az előszobátovajokra volt különös tekintettel az elektrotechnika. A lakásban éppen nagy takarítás folyik. Csakhogy egészen különös képe van ennek a nagytakarításnak. Az ablakok zárva, a – szőnyegek, függönyök, bútorok a helyükön, takarók, kézímunkák kirakva, – és a szobalány a vacuum porszívó hosszú csövéllel szívja a port.

Valahol a pincében lenn van a szivattyú, ezt hajtja az elektromotor és ez a kis berendezés a ház összes porát naponta szorgalmasan összegyűjti. Cső vezet minden lakásba és mi a cső száját szép csöndesen végigsimítjuk a ruhákon, szőnyegeken, függönyökön, festményeken, bútorok faragványai fölött, hogy kiszippanthassuk a port.

Nem hallatszik többé az irtózatosszataz reggel hét és kilenc óra között. Ki ne ismerné a prakkerek ritmikus csattanását, a szőnyegek tompa puffanását, mikor a rács vadul csörömpöl, az ablakok remegnek és a hatalmai porfelhők szép lassan gomolyognak lefelé emeletről emeletre, keresve új hazát, ahol letelepedhetnek, – esetleg, ha jobb hely nincs, az emberek tüdejébe; de

ne aggódjunk, az nem mind por, van közöttte egy pár millió jól kifejlett tüdővészbacillus is. Nekünk mesterségesen kell tenyésztenünk a tüdővészeseket, hiszen összesen csak egy millió van ebben a szép, egészséges országban. A törölrongy rázása is elmarad; pedig nem utolsó látványosság, mikor a szobában gondosan összegyűjtött port egy könnyed és biztos mozdulattal a gyanútlan járókelők fejére rázzak.

Hygenikus szempontból kötelezővé kellene tenni minden házba a vacuum porszívó bevezetését, legalább is a főváros belső körletében Nem jár sok költséggel, tehát könnyen megvalósítható. A szőnyegkereskedők veszteni fognak vele, mert a szőnyegek legalább kétszer annyi ideig tartanak ki, nem teszi őket tönkre a porolás. Ennyi éppen elég volt a tisztaságról, most gyerünk és nézzük meg, hogy állunk világítás dolgában.

Petróleum, gáz, villany versenyeznek. Petróleum és gáz olcsóbbak, de például nem szabad csak úgy egyszerűen a „petróleum plus gyertya” és a villanyszámlákat összehasonlítani, mert a villanynyal szükség szerint minden mellékhelyiséget tetszőlegesen rövid időre világíthatunk és 3-4-szer olyan intenzív a villanyvilágításunk, míg a petróleum gyöngye vöröses fénye mellett éppen hogy csak látunk valamit.

A petróleum-lámpák naponta gondos tisztogatást igényelnek, könnyen füstölnek, üvegük hamar reped és sok rontott levegőt produkálnak. A gáz fénye már megfelelő erősségű volna, ezért a fémszálas izzó lámpák tökéletesítése előtt előnyben is részesítették, de most nehézkes kezelése, a bevezetés drágasága, nyáron a fejlődő meleg, a sok rontott levegő és a robbanás veszélye nem teszik ajánlatossá az alkalmazását.

Ellenben az elektromos világítás előnyeit mindnyájan ismerjük. Semmi kezelés! Robbanás veszélye nincs. Egy csöpp piszkot sem okoz és olyan rövid időre is használhatom, amilyen rövid idő alatt más lámpát meg sem tudok gyújtani; nem kell botorkálni a sötétben, gyufák után vadászni, hanem egy könnyed csavarás az ajtónál elegendő.

Menyezeti, indirekt vagy reflex világítás, művészi, dekoratív fényeffektusokat csak villamos lámpákkal tudunk elérni. Diskrét színhatások létesítésére függönyök, csipkék mögé rejtett apró villanykörteket használunk.

Aki a kultúremler túlfinomult esztétikai érzékével figyeli meg a természetes és mesterséges fény által világított lakás közötti különbséget, rögtön szemébe ötlük az a disharmonikus elváltozás, melyet a nappali fényben oly kellemes, színhatásokban gazdag lakás, a mesterséges fény következtében szenved. A diskrét színek bántóan kellemetlenekké válnak, a szemnek egyenesen fájdalmat okoznak, a szobák alsó harmada intenzíven világos, csak erősen összehúzódott pupillával tudunk a szoba közepe felé tekinteni, ahol a fényforrás van fölfüggesztve, míg a szobák felső két harmada sötét, a fal színét, a felfüggesztett képeket a lámpára erősített szóró ernyő árnyéka miatt nem lehet kivenni; a tárgyak éles árnyékot vetnek, a lakás rendkívül barátságatlan, idegenszerű, vad.

(Vége következik.)

SZEMLE.

Férfiliga a nők választójoga érdekében.

A férfiliga munkáját most a nagyobb taggyűjtő propaganda mellett, annak a memorandumnak a szövegezése foglalkoztatja, amelyet a nők választójoga érdekében a belügyminiszter elé akar terjeszteni. A jövő hónapok folyamán dr. A. Ursin, a finn képviselőház alelnöke tart majd előadást a férfiliga meghívására. Tagjelentkezéseket elfogad a liga elnöke, dr. Dirner Gusztáv, egyet. tan. (IV., Kígyó-tér 1.)

A nők választójoga Hollandiában. Hollandiában a liberális, a demokrata és a szociáldemokrata pártok mozgalmat indítottak az általános választójog érdekében. A különböző pártok házi agitációval szereztek aláírásokat egy petícióra, amely kifejezetten az igazi, a nőkre is kiterjedő általános választójogot követeli. A szociáldemokrata-párt, bár csak 10.000 tagja van, 317.520 aláírást szerzett a kérvényre. Az aláírók közül 196.507 férfi, 114.810 nő, 6.203 aláírásról nem volt megállapítható, férfi vagy nő jegyzése-e. A liberális párt hasonló arányú memorandumát még nem nyújtotta be, így adatai még ismeretlenek.

Portugália a világszövetségben. Portugália választójogi nőszövetsége a stockholmi kongresszuson csatlakozásra jelentkezett. A felvételi bizottság a Jus Suffragii útján közli most, hogy a portugál szövetség szervezete megfelel a világszövetség alapszabályszerű követelményének, azért mint a nemzetközi szövetséghez tartozó 26-ik nemzeti szövetséget beiktatták. Így tehát 1913-ban Portugália asszonyainak képviselőjét is Budapesten üdvözölhetjük majd.

A magyar nők választójoga. Amennyire a sajtóban megjelent hírek révén ellenőrizhetjük, a választójogi enquéte során a nők választójogát követelte: a kassai jogakadémia, a középiskolát végzett nők számára és az eperjesi jogakadémia véleményéhez csatolt különvélemény. A keresztényszociálista szövetség a nők községi választójogának követelésével takarózik, a liberális népszövetség és a Társadalomtudományi Társaság memorandumai pedig foglalkoznak ugyan a nők választójogának szükségével, de kijelentik, hogy a „mai viszonyok mellett ők nem várják a követelés teljesítését. (Az urak ostobábbnak néznek bennünket, mint amilyenek vagyunk.)

Minna Cauer hetvenéves. A német radikális nőmozgalom megteremtője és mindmáig lelkes vezetője, Cauer asszony, november elsején ünnepelte hetvenedik születésnapját. Azaz ünnepelte a német társadalom és az egész világ nőmozgalma. Igazi népnünp volt Cauer asszony ünnepeltetése. Részt vettek benne nemcsak ügyének és személyének barátai, hanem az ellenségek is, akik hódolattal elismerték a nagy asszony nemes törekvéseit. A német parlament számos olyan tagja is üdvözölte, aki a „legtiszteletreméltóbb ellenfélnek” tekinti. Pártkülönbség nélkül mindenki örvendezett azon, hogy ez a friss erővel dolgozó, igazáért odaadással hadakozó asszony magas kora ellenére is élén maradhat a győzelem felé siető feminista mozgalomnak. Nagyszabású ünnepélyek sorozata szakította meg születésnapja alkal-

mából Cauer asszony életét. Alkalmi verseket, dalokat, színdarabokat adtak elő, ajándékokkal halmozták el és aminek legjobban örült, nagy summa gyűjtött pénzt adtak át neki a nőmozgalom céljaira. Az ünnepek központja egy majdnem ezer terítékű, előadásokkal fűszerezett bankett volt, melyen a nemzetközi nőmozgalom hivatalos képviselőiben Bedy-Schwimmer Rózsa vett részt. Cauer asszony büszkén hivatkozott rá, hogy anyai nagyanyja révén magyar eredetű. Magas korában is bámulatos temperamentumát ennek tudja be. – Cauer asszony egyik kiváló követője, Else Lüders ügyes könyvben megírta az ünnepeket leíró történetét (1. az irodalmi rovatot.) Az egész világ nőmozgalma szeretettel köszöntötte a nagy asszonyt hetvenedik születésnapján.

Az első magyar női aviatikus. Steinschneider Lily, aki szüleinek akarata ellenére iratkozott a bécsúj-helyi pilótaiskolába, decemberben megszerezte a repülő-igazolványt. Mintegy 20 méternyi magasságban 500 és 1000 méternyi távolságot repült be egyedül Etrich-monoplánon.

A portugál nőmozgalom gyásza. Rettenetes csapás érte a portugál nőmozgalom dr. Beatrix Angelo orvos hirtelen halálával. A fiatal özvegy asszony, aki tavaly világhírre tett szert azzal, hogy kiharcolta a maga választójogát, lappangó szívbetegségét esett áldozatául. Mint a radikális nőmozgalom vezetője elnökölt egy választójogi gyűlésen. Az ülés résztvevői nem sejtették, hogy az energikus, széleskörű terveket előterjesztő, munkára kész fiatal asszony néhány órával az ülés bezárása után halott lesz. Hirtelen hunyt el. Szívszékhűtés érte. Kis lánya, egész nemzete és a nemzetközi nőmozgalom halottja a rendkívüli asszony, aki örökre beírta nevét a nőmozgalom történetébe.

Mme Curie Nobel-díja. Minden igazságos ember örömeire szolgálhat, hogy a francia intrigánsok gyalázatos mesterkedése sem üthette el Mme Curiet a Nobeldíj másodszeri elnyerésétől.

Californiai nők állami hivatalokban. Alig kapták meg a californiai nők a választójogot, már egy jog a másik után követi a diadalt. Legújabbban a parlament egyhangúan elfogadta a nők előtt minden állami hivatal megnyitó törvényt.

Góth Sándor és Kertész Ella a feminizmusról. A V-g karácsonyi számában az érdekes válaszok nagy sorozatát közölte arról a kérdéstről, mi tette a kérdezetteket feministákká. Kiváló művészeink: Góth Sándor és neje Kertész Ella a következőt írták: „Nem tudnám megmondani, mióta van meg bennem a tudat, hogy az Egyénnek korlátlanul szabad joga van a maga érvényesülésére, származására, nemzetiségére, fájára, nemére való tekintet nélkül. Ezen tudat talán magától fejlődött ki bennem, talán könyvek fejlesztették ki, nem tudom, de így érzek s nem tudom megállapítani, mi győzött meg engem arról, hogy a nők jogosan követelik maguknak a maguk életét.”

Engem sohasem kellett arról meggyőzni, hogy $2 \times 2 = 4$. Nem hinném, hogy a feminista elvek megbonthatnák a házastársi békét.

Ha két ember egymásra lel s ez a két ember azt lelte meg a másikban, akit keresett, mindegy, feminista-e

az egyik, antifeminista-e a másik. A házastársi béke egész más dolgoktól függ. Góth Sándor.”

„Mélyen tisztelt szerkesztőség! Boldog vagyok, hogy – amint megítéző felszólításában állítja – válaszmással szolgálhatok a feminizmus ügyének. Tapasztalatra hivatkozva és őszinte meggyőződéssel felelem a kérdésre: a feminista elvek egyáltalán nem bontják meg a házastársi békét. Ha az én szerény véleményem e tárgyról csakugyan érdeklődik az ön olvasóit, gyönyörűséggel és hosszasan mondom el majd máskor. Most sok a munkám. Különös tisztelettel Góthné Kertész Ella.*

A nők egyházi választójoga. Azok mellett az egyházak mellett, amelyek már régen egyenlő jogot adnak községük asszonyainak és férfainak, újabbban a zsidó hitközségek is mind nagyobb körben egyenjogúsítják asszonyaikat. Így legutóbb Érsekújvár és Arad izr. hitközségei megadták a nőknek a választójogot. – A strassburgi kálvinista konsistorium 14 szavazattal, 7 ellen megadta Elzász és Lotringia területén a nőknek a hitközségi választójogot.

Különfélék. Berlinben február 24-étől március 14-ig nagyszabású kiállításban mutatják be a nő munkáját az otthon és a közgazdaság minden területéről. A kiállítás tartama alatt, február 27-étől március 2-ig birodalmi nőkongresszust rendez a német nőszövetség. – A berlini egyetem evangélikus teológiai fakultása elhatározta, hogy a többi fakultások doktorátusának megfelelő licentiátusi promotióra a teológia női hallgatóit is bocsájtja. – A francia hadügyminisztérium, amely eddig is nagy számban alkalmazott nőket, újabb hivatalban helyezett el nőket. Ugyanis Lagardette asszonyt az analfabéta katonák tanító karába osztotta be. – A temesvári Súdungarische Reform című politikai napilapnak Rómea Emília lett a felelős szerkesztője.

IRODALOM.

BEÉRKEZETT MŰVEK*.

- Szakra: A feminizmusról. Budapest. Ára 20 fill., Kapható a Feministák Egyesületében.
- A fővárosi könyvtár értesítője. V. évf. 4. sz. Magyar nők naptára. Kiadja Méhner Vilmos kiadóvállalata. (Franklin). Ára 80 fill.
- Az Athenaeum nagy képes naptára. Az Athenaeum kiadása, Budapest. Ára 2.60 K.
- Radó Sándorné: Takarékos konyha polgári családok részére. Budapest. Ára 3.– K.
- Hedwig Buschmann: Neue Frauentracht. Ára 2 M.
- „ „ „ „ „ „
Farbige Modebilder , 5 ,
Das Bühnenkleid der Zukunft.
Ára 2 M.
- „ „ „ „ „ „
Berufs-, Strassen- und Gesellschafts-
kleider in niedriger
Preislage. Ára 0.65 M.
- (Jutting und Dock: Geschichte der Krankenpflege. Második kötet. Berlin, Dietrich Reimer. Ára? Das neue Zivilgesetzbuch und die Schweizerfrauen. Herausgegeben von Bunde schweizerischer Frauenvereine. Bern, 1911. Ára?)

* Ismertetésüket fentartjuk magunknak.

Grete Meisel-Hess: Die Intellektuellen. Berlin, Osterheld & Co. 1911. Második kiadás. Ára 5 M.

*) Dr. R. Broda: Wie kann die Heimarbeit wirksam geregelt werden. Georg Reimer, Berlin.

2) Viscount Haidane: Deutschland- und Grossbritannien, Verlag der Friedenswarte, Berlin.

3) H. La Fontaine; The existing elements of a constitution of the United States of the World.

*) The General Arbitration treaties of 1911. Mindkettő az American Association for International Conciliation kiadása.

Atitok.

Írta: Conrad Cappi, München.*)

Elkéstem egy nappal, bár a leggyorsabb express-vonattal utaztam. Szegény barátomat, megérkezésem előtt pár órával kísérték el utolsó útjára. Megmenekültem attól, hogy én is rögtön dobjak a koporsójára annak a jó emberemnek, akit a halál orozva ragadott el. Várt azonban rám egy még nehezebb feladat, meg kellett látogatnom szerencsétlen feleségét és fiacskáját.

Meg-megborzongtam, amint közeledtem a villához, a kerthez, a virágágyakhoz, amelyeket barátom annyi szeretettel ápolt és azokhoz a helyekhez, ahol oly sok vidám órát töltötünk.

Nem tudtam elhinni, hogy ő nincs többé, hogy kiragadta a végzet a napsugaras életből, fiatal felesége, pici kis fia gyöngéden ölelő karjaiból.

Reszkető kézzel nyomtam meg a villamos csengőt. Hangja kiragadott mélységes komolyságomból. Még egy pillanat és a vigasztalan feleség előtt állok. Mit mondjak neki? Van egyáltalán olyan szó, amellyel elébe állhatok?

„A nagyságos asszony várja”, mondja a szobaleány, kinyitva a barátom dolgozószobájába vezető ajtót. Még egy mély lélekzetvétel után belépek. Az ablaknál áll az asszony abban a világos, bájos házi ruhában, amelyben legutóbb is láttam, amikor még hármásban ültünk a lugasban, – az íróasztalnál csendesen dolgozik a kis fiú. Sokszor láttam már őket így együtt. – Mintha semmi sem változott volna. Egy pillanatig azt hiszem, hogy csak álmodtam barátom haláláról, – de hiszen a zsebemben van a szörnyű sürgöny.

Carlo vesz előbb észre. „Mama, mama, ni, az Ernő bácsi!” – kiáltással felém szalad

és szorosan hozzam símül. Még mielőtt lehajolhatnék hozzá és elmondhatnám azt a pár szomorú szót, ami a nyelvemen van, ott áll már az anyja is, a gyermek feje felett fáradtan kezét nyújt és kimondhatatlanul szomorú pillantással, de a látszólag legvidámabb hangon üdvözlő: „Igazán örülök, hogy felkeresett bennünket”, – azután szájára teszi az ujját, amivel hallgatásra int és így folytatja: „Kár, hogy a férjem hosszabb időre elutazott – hiszen tud róla, úgy-e?”

Azonnal megértettem, miről van szó: Carlo nem tud semmit, nem tudja még, hogy az édes atyja meghalt.

Azután beszélni kezd az asszony a férje betegségéről, a szanatóriumról, az operációról, a beteg látszólagos javulásáról és arról, hogy az orvosok tanácsára most a délvidéken keres gyógyulást. A kis fiú mellettem áll és a kezemet fogja. Amikor az anyja elbeszélésében az apa utazásához ér, elengedi a kezemet és fáradt lépésekkel visszamegy az íróasztalhoz.

„Carlo is beteg volt; sokáig feküdt az ágyacskájában és nem is látta a papát elutazása előtt. Most is nagyon kell magára vigyáznia, hogy teljesen friss és egészséges legyen, mire papa . . .” Itt megakad a szerencsétlen, nem bírja tovább. Hirtelen kimegy a szobából, de int nekem, hogy maradjak a fiúcskánál.

Mély csönd.

Azután magamhoz intem Carlot. Minden erőmet összeszedem, hogy fesztelenül tudjak vele társalogni. Beszél az iskoláról, arról, hogy mennyit mulasztott és mennyit kell pótolnia, „mert tudod” – így szól – „most nagyon kell igyekezni, hogy anyusnak örömet szerezhessenek.” – „Jó, jó, fiam, de most még ne dolgozz nagyon sokat, mert újra megbetegszel és gondot okozol mamádnak és a papa is...”

A gyermek arca rákvörös lesz. Sovány karocskáival átfogja a nyakamat és alig hallhatóan a fülembé súgja: „Bácsi, tudok egy ... egy titkot.”

Kis kezével befogja a számat, kérő, könnyörgő, halálosan szomorú pillantást vet rám és hatalmas könnyecseppek törnek elő a kis hős szeméből.

Fordította: G. J.

1) 2) 3) 4) Érdeklődők díjtanul megkaphatják.

*) A „Jugend” szíves engedelmével.

A Nők Választójogi Világszövetségének VII. Kongresszusa.

IRODA:
VII., ISTVÁN-ÚT 67.

Budapest, 1913. június.
A szerkesztésért felelős: POGÁNY PAULA.

Telefon: 117-58.
Sürgöncím: SUFFRAGIUM.

Gyűjtésünk:

Múlt havi kimutatás	3178.30 K
Dr. Szirmai Rikhardné (koszorú megváltás édes apja halála alkalmából)	200.- ,
Dr. Reinitz Józsefné (egy kongresszusi tag születésnapjára ajándékának megváltása)	100.- ,,
Meller lányok gyermekpénztára , .	1.- ,,
N. N.	3.- ,
Dr. Balassa Józsefné.....	10.- ,
Salgó Béláné 171.- kor. gyűjtéséhez ujabb.....	15.50 ,,
Összesen: 3507.80 K	

* Ebből az összegből le kell vonnunk . 100.- K

Marad 3407.80 K

A karácsonyi bolt** javára „természetbeni” ajándékokon kívül befolyt:

Múltkori kimutatás.....	180.- K
Pogány Nándor	50.- ,,
Sebestyenné-Stetina Ilona	5.- ,
Dr. Stein Füiöp.....	10.- ,,
Turcsányi Imréné, Szeged.....	10.- ,
Összesen: 255.- K	

A főváros tanácsa a közgyűlésnek indítványozza, hogy az 1913-iki kongresszusunk költségeire 5000 koronát szavazzon meg. Reméljük, hogy a közgyűlés a kongresszusnak a fővárosra háruló közgazdasági előnyére való tekintettel is fölemeli majd ezt az összeget, amely legkevesebbé sem mondható „gavallérosnak”, egy 26 nemzet küldötteit fogadó kongresszussal szemben.

A Pesti Lloyd társulat nyomdájának nagy hálával tartozunk gróf Teleki Sándorné kongresszusi brochurájának 3000 példányban való díjtalan előállításáért. A kongresszusunkat ismertető kitűnő füzet 20 fillérjével kapható az előkészítő bizottság titkárságánál és a Feministák Egyesületében.

Boltunk sikerén felbuzdulva több vidéki városban is rendezünk vásárt a kongresszus javát a.

A boltból megmaradt árúkat leszállított árak mellett árusítjuk a Feministák Egyletének helyiségében V. Mária Valéria-utca 12. Magyar ipari kézimunkák, képreprodukciók, keretek, gyermekjáték stb. stb. kapható. Pogány Willy eredeti tollrajzai és aquarelljei is kaphatók.

* Az október 1-sei számban kimutatott „N. N. 100.- kor.” tételt törölnünk kell, mert az összeget bejelentő hölgy súlyos családi körülményeire való tekintettel kérte a kötelezettség alól való felmentését.

** A boltból csak a jövő számban tehetünk részletes jelentést.

Az előkészítő-bizottság új tagjai. A végrehajtó-bizottság december 22-én tartott gyűlésén titkárává választotta Haupt-Stummer Gertrud bárónőt és tagjává Schwimmer Franciskát, a boltbizottság fáradhatatlan elnökét.

Sorsjegyeink. Pogány Willy egyik legszebb, a világ művészeti sajtójában magasztalt eredeti aquarelljét ajándékozta kongresszusi alapunk javára. Február hó 29-én történő kisorsolására pénzügyminiszteri engedellyel 1000 drb egy koronás sorsjegyet bocsájtottunk ki. Kérjük tagtársainkat a sorsjegyek sürgős és buggó terjesztésére. Vidéki megrendeléseket elfogad az előkészítő-bizottság titkársága. (VII., István-út 67.)

A kongresszusi nagybizottság alakuló ülését február elejére tervezzük. Ezen az ülésen gróf Teleki Sándorné elnök előadást tart, a melyet a nagybizottság megválasztása követ.

Gyűjtőiveinket és perselyeinket e hó folyamán küldjük szét. Ezeket az íveken fordul most meg a kongresszus sorsa. Ha megtelnek számokkal és pénzzel, ha szegénynek, gazdagnak adományát hozzák: gyönyörűek lesznek a kongresszusunk külsőségei is, vendégszeretők is lehetünk.

A kongresszus hivatalos nyelve: német, francia és angol. E nyelvek ismeretének terjesztésére a Szirmai Oszkár né vezetése alatt működő tolmácsoló-bizottság tanfolyamokat tart fen. A régebben megnyitott francia és angol tanfolyamokat máris szorgalmasan látogatják. További jelentkezőket azonban úgy ezekre, mint az ezután megnyitó német tanfolyamra is elfogad még a bizottság elnöke (V., Perczel Mór-utca 2. Telefon 37-43.) Esperanto tanfolyam nyitását is tervezi a tolmácsoló-bizottság.

Salgó Bélánének a decemberi számban kimutatott 171 koronás gyűjtéséhez hozzájárultak: Salgó Béláné 20 kor., Salgó Béla 10 kor., dr. Vágó János 5 kor., dr. Mangold Gyula 5 kor., Jani Józsefné 5 kor., Mészáros Géza 1 kor., Kovács Viktorné 5 kor., Bokros Károly 5 kor., Lányi Hermann 2 kor., Vidor Jenő 5 kor., Gábor Ignácné 2 kor., dr. Kasics 2 kor., dr. Frenkl Gyula 10 kor., dr. Révai Jenő 5 kor., Arany Ignác 10 kor., Haas István 5 kor., Boros Artúr 5 kor., Rózsa Artúr 2 kor., Wigner Antal 5 kor., dr. Antal Zoltán 5 kor., dr. Schreiber Emiáné 2 kor., Bruckner Hermann 5 kor., Kiss nővérek 3 kor., Schön Gizella 5 kor., Jani József 5 kor., Radnainé 4 kor., Kellné 2 kor., Steinné 2 kor., dr. Mártonné 2 kor., dr. Turóczi Szigfrid 5 kor., dr. Hahn Dezső 3 kor., Gábor Bertalan 3 kor., dr. Kreutzer Jenő 3 kor., F. A. 3 kor., Fazekas Armin 3 kor., Földes Béla 5 kor., Gelléri Adolf 2 korona. – A mostani számban kimutatott összeghez hozzájárult: Lengyel S. 2.-, G. K. 5.50, M. N. 3.-, Dr. Sch. 5.-

A kongresszus iránt érdeklődőket kérjük jelentsék be az ügyvezető alelnöknél (VII., István-út 67. telefon 117-58.), milyen bizottságban kívánnak dolgozni.

Amik perselyeket kívánnak átvenni apró megtakarításaik összegyűjtésére, jelentkezzenek sürgősen.

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.

**Postatakarékpénz-
tári chequeszámia : 24625. sz.**

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK,
VALAMINT FELVIDÉKI ÉS NAGYVÁRADI
FIÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.**

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
**Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6–8-ig.
Magántanítónők elhe-
lyezése ugyanekkor.**

A szerkesztésért felelős: Glücklich Vilma. – Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

Tagtársak! *Az 1913. évi kongresszus előkészületei reánk irányítják az egész világ szemét. Mind ügyünknek, mind Magyarország nagy szolgálatot teszünk, ha minden erőnk latbavetésével mozgalmunk erejének fokozására, a solidaritás érzésének minél szélesebb körben fölkelésére és ébrentartására törekszünk. A magyar választójogi nőmozgalom eddig mintaszerű volt e törekvésben; rajta legyen, hogy ez az erősségünk továbbra is megmaradjon!*

A politikai propaganda költségeinek fedezéséhez újabban hozzájárultak:

Dr. Balassa József útján..... 200.– K
Glücklich Vilma egy előadásáért.
Dr. Bodor Géza..... 1.– „
Eddigi gyűjtésünk..... 8189.28 „

Osszesen . 8390.28 K

A Gyakorlati Tanácsadó javára újabban befolyt:

Özv. Horn Antalné adománya és gyűjtése 94.– K

Január 15-29-ig Magyarországon lesz újból Cicely Corbett, aki kész vidéki meghívásoknak is eleget tenni. A kiváló vendég jötte megint ünnepe lesz mozgalmunknak.

Egyesületünk telefonszáma téves a telefonkönyvben. A helyes szám: 98–67.

Januári munkaterv.

8-án, hétfőn este 6 órakor egyesületünkben: Vitaértekezlet, melynek tárgya: Mit tehet a közép-osztálybeli asszony a munkásnőért P Előadó: Hacker Boriska.

15-én, hétfőn d. u. 5 órakor egyesületünkben: A gyermekvédő bizottság ülése. Munkára jelentkezéseket elfogad a bizottság vezetője, Szirmay Oszkár né (V., Perczel Mór-utca 2. Telefon 37-43.)

19-én, péntek este 6 órakor, a régi országházában Cicely Corbett London, előadása az angol nőmozgalom legújabb eseményeiről. Jegyek 6, 4 és 2 koronájával, tagoknak félárban, egyesületünkben és a Bárd-féle színház-jegyirodáknban.

Minden szerdán (10., 17., 24. és 31-én) este 6 órakor egyesületünkben: Seminárium a nőkérdés tudományos alapjairól, kizárólag az Ifjúsági Csoport tagjai számára. Vezető: Glücklich Vilma.

A hátralékos és az 1912. I. félévi tagdíjak fizetése esedékes.

Decemberi krónika.

Savka Subbotié előadása. Munkatervünk váratlanul gyarapodott egy értékes és érdekes ponttal, midőn a szerb nőmozgalom megalapítója és vezetője, Savka Subbotié asszony ajánlotta fel, hogy budapesti tartózkodását felhasználva, egyesületünkben ismerteti a szerb

nők helyzetét és az ottani nőmozgalmat. Tanulságos volt látnunk, hogy Szerbia, melyet szeretünk lemosolyogni, a nők pályaválasztása terén megelőzött bennünket: az egyetem összes fakultásai nyitva állanak előttük, városi memók gyanánt nőket alkalmaznak, stb. Érdekes volt magának, 78 éves tiszteletreméltó vendégünknek első szervező munkája: a parasztasszonyokat tanította meg arra, hogy kezük munkáját értékesítve, gazdasági helyzetükön javítsanak. Sokunk előtt új részleteket ismertetett a mohamedán szerb asszonyok élet- és gondolkodásmódjára vonatkozólag. Megint egyszer bátorító példáját szolgáltatta annak, hogy az önként végzett szervező munka hogyan conserválja mind a testi, mind a szellemi erőt, dacolva még a kor hatásával is.

Kardos Böske munkái. A nő művészi képességeinek – még kedvezőtlen körülmények között is – fejlődésképességét bizonyítja ez a fiatal rajzolóművész, akinek nevét tavalyi Uránia-előadásunk bájos, kerti ünneplényünk humoros és karácsonyi boltunk két ötletes plakátjából minden tagtársunknak ismernie kell. A dekoratív művészet mestere gyanánt mutatkozik be ez a hű és szorgalmas tagtársunk a Világ fiókiadóhivatalának szervezésében; ez az erőteljes vonalú rajz, amely alá csak kényeztetve nyomta a gép (el is hagyta a transzparens gészítője) egy fiatal leány nevét, messze világító és työnyörködtető hatással kiáltja most elénk: az igazi tehetség nem keresi gazdája nemét!

Fiókegyesületeink buzgó munkával kezdték a téli időszakot.

A Felvidéki fiókegyesület nyilvános előadást rendezett, ügyvezetőnk közreműködésével. További rendezésekre vonatkozó terveit egyelőre kanyaró-járvány tette kiviteltelenné.

Nagyvárad fiókegyesületünk szülői értekezletek sorozatát kezdte meg novemberben. Legelőször a nevelésnek egyik legfontosabb kérdésével foglalkozott, nagy érdeklődést keltve Osváthné Krucsó Margit előadása alapján: Az őszinteség jelentősége a gyermeknevelésben. Tervbevette még a fiókegyesület az újabb feminista irodalom ismertetését sorozatos előadásokban. Ágoston Petemé kezdeményezésére az anyaság védelmét is felvette már ezévi munkaprogramjába; a gyermekágyas nők anyagi segélyezésével, házi ápolásával, gyárakban szoptató helyiségek létesítésének előmozdításával törekszünk feladatának ezt a részét teljesíteni.

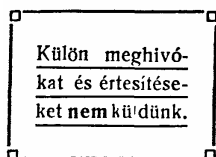
Semináriumunk 15 hallgatóval indult meg, akikkel az Ifjúsági Csoportnak legfőlegb még 5 tagja csatlakozhatik.

Vitaértekezletünket – tekintettel Savka Subbotic előadására – az előadó beleegyezésével január 8-ára halasztottuk.

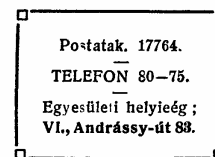
Az 1913-iki kongresszust előkészítő bizottság kitűnően sikerült karácsonyi vásárjából fennmaradt árúk egyesületünk helyiségében vásárolhatók leszállított áron.

Az egyesület különböző bizottságai munkatársakat keresnek. Jelentkezéseket elfogad az ügyvezető.

Szerezzünk előfizetőket és hirdetőket „A nő és a társadalom”-nak.

**A NŐTISZTIVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
ÉS ARADI, NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI,
TEMESVÁRI FIÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS ÉRTESETÉSEI.**

A szerkesztésért felelős; Gergely Janka.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

Január 6-án a Royal-szálló összes termeiben tartandó

művészestélyünk-re

ezúton is felhívjuk még egyszer tagtársaink figyelmét. Egyesületünk minden egyes tagja tudja, hogy ennek az estélynek fényes sikerének kell lennie, mert nem szabad az eddigi színvonalból engednünk. Kérjük ennél fogva tagtársainkat, hogy az estély sikere érdekében ezúttal is fejtsék ki azt a buzgalmat, amelynek az eddigi impozáns sikereket köszönhattuk.

Igyekszünk a hangversenyt pontosan megkezdeni, felkérjük tehát a közönséget, hogy mindenki legyen szíves helyét 9 órára elfoglalni, mert az egyes számok között az ajtók természetesen zárva maradnak.

Januári összejövetelek

3-án, szerdán ½9 órakor: Zeneestély

6-án, szombaton este 9 órakor: nagy művészestély a Royalban.

10-én, szerdán este ½ 9 órakor: dr. Stein Fülöp ideg orvos előadása.

14-én, vasárnap: déli séta a budai hegyekbe (csak száraz időjárás esetén.) Találkozás ½ 11 órakor a zugligeti végállomáson.

17-én, szerdán este ½ 9 órakor: Fieber Henrik dr. művészeti min. referens előadása „Mona Lisa és a modern festészet” címen vetített képekkel.

24-én, szerdán: Fieber Henrik dr. előadása II. rész.

31-én, szerdán este ½ 9 órakor: Gergely Janka előadása.

Szerda esténk december havában fényes sikernek voltak. Dr. Madzsar József, Ego, Glücklich Vilma és László Artúr csupa kedves, régi ismerősei közönségünknek, tartottak felkérésünkre egy-egy kiváló előadást. Egytől-egyig eszmeileg mélyenjáró előadások voltak, igaz gyönyörűséget okoztak tagtársainknak. Hálás köszönet értük a kiváló előadóknak.

A szerda esték átszervezése – úgy látszik – visszhangra talált tagtársaink körében. A kísérletképpen bevezetett új rendszert tehát állandósítjuk: nem szedünk vendégeinktől belépődíjat.

Vasárnapi munkaszünet. Karácsony, a béke és a szeretet ünnepe megint egyszer olyan intézkedésekre adott okot, amelyek békétlenséget és jogos elkeseredést

idéztek elő az alkalmazottak ezrei sorában. A kereskedelmiügyi miniszter a főnöki testületek kérelmére felfüggesztette a vasárnapi munkaszünetet december 24-ére, a karácsony előtti vasárnapra. Bár a felfüggesztés kifejezetten csak az árusításra vonatkozott és nem az irodai munkára is, előre láttuk – aminthogy be is következett – hogy nagyon sok helyen az irodai munka nem szünetel ezen a napon. Kétszeres okunk volt tehát arra, hogy a felfüggesztést sérelmesnek tartjuk és ezzel egyidejűleg a vasárnapi munkaszünet törvényes rendezését ismételten megsürgessük. Ez okból a következő táviratot intéztük Beöthy László kereskedelmiügyi miniszterhez:

„A vasárnapi munkaszünetnek december 24-ik-re tervezett felfüggesztése ellen tiltakoznunk kell. Méltánytalannak tartjuk, hogy az amúgy is fokozott munkát igénylő karácsonyi forgalom idején fosszak meg jól megérdemelt pihenőnapunktól az alkalmazottakat. Kérjük excellentiádat, kegyeskedjék a felfüggesztő rendeletet sürgősen hatályon kívül helyezni és a felfüggesztést nem tűrő 36-órás vasárnapi munkaszünetet szabályozó javaslatot- az országgyűlés elé terjeszteni”.

Ugyanebben az ügyben még egy nyilatkozatot is kénytelenek voltunk leadni a következő tartalommal:

A Nőtisztviselők Országos Egyesülete – mint legújabb hírül adtuk – régi elvéhez híven, ez évben is táviratban tiltakozott a kereskedelmiügyi miniszternél a vasárnapi munkaszünetnek a karácsonyt megelőző vasárnapra történt felfüggesztése ellen. Ezt az álláspontját az egyesület mindenkiel szemben fentartja és nyomatékkal kíván annak a felfogásnak kifejezést adni, hogy a vasárnapi munkaszünetnek bármily alapon vagy bármily formában történő megsértését a társadalom érdekeivel homlokegyenest ellenkezőnek tartja. Különösen tiltakozik az egyesület az ellen, hogy a nőkongresszus előkészítő-bizottsága, mely a társadalom minden rétegét be akarja vonni a nők választójogáért való küzdelembe, karácsonyi boltja nyitvatartásával bizonyítékát szolgáltatja annak, hogy a dolgozó társadalom egyik legsarkalatosabb követelését, a vasárnapi pihenőre irányulót nem kívánja komolyan szolgálni.

Pogány Paula legutóbbi választmányi ülésünkön megvált egyesületünkön viselt alelnöki állásától. Sajnálatlaltal láttuk őt távozni arról a helyről, amelyet éveken át – sokirányú egyéb elfoglaltsága mellett – nagy buzgalommal és áldozatkészséggel töltött be. Reméljük, hogy ha tisztikarunkból ki is vált Pogány Paula, választmányunk munkájában ezúttal is részt vesz.

A Kereskedő Ifjak Társulatának december elején megtartott házatató ünnepélyén egyesületünket Gergely Janka elnök és Kiss Zsófia titkárhelyettes képviselték. Egyesületünk üdvözlését elnökünk tolmácsolta a társulat díszgyűlésén.

Szelvénygyűjtés. A két évvel ezelőtti szelvénygyűjtésre vonatkozó elszámolást a polgármester jóváhagyta.

Tisztelt Tagtársat arra kérjük, hogy az új esztendőben tagdíjait pontosan fizesse, lakásváltozásokat sürgősen jelentse be, látogassa az összejöveteleket és agítson a szervezkedés eszméje mellett.

Nyugdíj. Az új esztendőt, a fizetésemelések idejét fel kell használnunk, hogy jövőnkéről való gondoskodás terén megtegyük magunk iránti kötelességünket. Tudjuk, hogy azok a nyugdíjak, amelyek magánnyugdíj alatt ismeretesek és kapcsolatosak az alkalmaztatásunkkal, nem felelnek meg teljesen céljuknak, mert oda láncolnak bennünket, olykor egészen rossz körülmények mellett is egy álláshoz.

Sokkal célszerűbb az a biztosítás, amelyet függetlenül az alkalmaztatásunktól, mi magunk kötünk a Magántisztviselők Országos Nyugdíj egyesületénél (V. Bányai-utca 5.) A nyugdíjegyülettel készséggel küldött tagtársainknak alapszabályokat különböző összegekre és tetszés szerinti időre kötendő nyugdíjjáradékokra vonatkozó táblázatokkal. A nyugdíj egyesület szabályzatai olyan előnyösek, hogy noha felvétel alkalmával szigorúan ügyelnek arra, hogy csakis tisztviselő csatlakozzék, az esetleges pályaváltoztatás 'nem képez akadályt a további tagságra nézve. Minden vagyontalan ember gondoskodjék aggkoráról, akkor, amikor fiatal és munkabíró. Minél fiatalabban kötjük meg a biztosítást, annál olcsóbb. A fővő biztosítása szerzi meg a jelen nyugalmát is.

Szombathely.

Egyesületünk iránt, kivált a társas érintkezés felélesztése élénk érdeklődést kelt úgy a mozgalomtól visszavonult nőtisztviselőtársaink, mint a társadalomra széle-

sebb rétegei körében Egyesületi helyiségünket, amelyet már-már elhagyni készültünk, – hogy kisebb, szerényebb helyiségben húzódjunk meg – teljesen renoválva és helyrehozva, múlt hó 21-én avattuk fel, amely alkalommal úgy tagtársaink, mint vendégek szép számmal megjelentek. Kitűnően beváltak csütörtöki rendes összejöveteleink, amelyek eredményeképp örvendetesen tapasztaljuk, hogy a régi, már-már elmaradozó tagok egyesületünkhöz visszatérnek, érdeklődést mutatnak ügyeink iránt és tagjaink száma örvendetesen szaporodik. Ilyen körülmények között újból felvehetjük a munkásságot a nőtisztviselők szakoktatásának kibővítése érdekében is. Német tanfolyamunkat már megkezdettük és igen örvendetes érdeklődés és látogatottság mellett tartjuk fenn. Január havában megkezdjük a gyorsírói tanfolyam létesítését és hisszük, hogy erre is akad több jelentkező. Szándékunk jövőre a csütörtöki összejöveteleken a nőmozgalom céljairól, törekvéseiről és ügyünk állásáról közvetlenebb formájú ismeretéseket tartani. Január hó folyamán két előadást kívánunk rendezni. Hedvig Buschmann előadását a nő öltözködéséről és Madzsar József előadását a táplálkozásról. Elnöknőnknek köszönhetjük, hogy egyesületünk javára a múlt hónapban megismételték egy gyermekelőadást, amelynek jövedelme örvendetesen gyarapította pénztárunkat. Működésünk eredményességének a tagok lelkes érdeklődésén kívül a tagok anyagi hozzájárulása lehet csak legjobb biztosítéka, azért azzal a kérelemmel zárjuk jelentésünket, hogy igen tisztelt tagjaink legyenek szívesek a tagdíjhátralékaikat mielőbb befizetni és tagdíjaikat pontosan beszolgáltatni.

Halász Józsefné.